



Strävhårig vorsteh i Sverige

Anette Gustafsson

Inledningen är hämtad från SVK:s jubileumsbok som utgavs 1967 i samband med SVK:s 50-årsjubileum. Som författare är det Erik Dahlkvist, Kennel Sifsjö samt Ragnar Tideström som redogör för den tyska strävhåriga vorstehhundens historia.

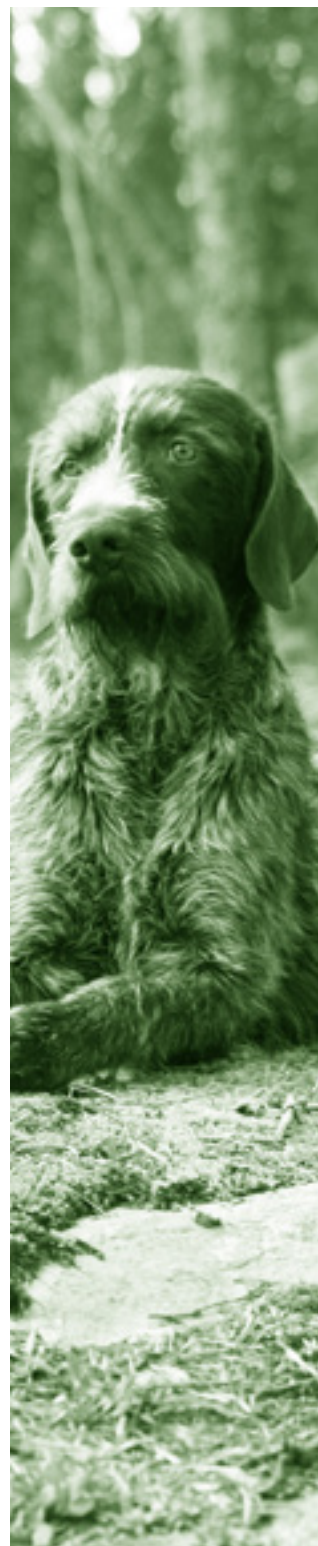
Som egen ras har strävhårig vorsteh i Sverige en förhållandevis kortare historia än vad den nu jubilerande rasklubben har, trots att strävhårig vorsteh funnits med under hela SVK:s 100-åriga historia. Det är egentligen inte förrän i samband med SVK:s årsmöte 1948 som man fattade beslutet att de två i Tyskland fristående raserna deutsch drahthaar och deutsch stichelhaar skulle förenas till en ras, strävhårig vorsteh. När det gällde griffon korthals så skulle den fortsättningsvis vara en egen ras utifrån den rasindelning som årsmötet 1948 beslutade om. Samtidigt beslöt man även att stamböckerna mellan korthårig vorsteh och strävhårig vorsteh skulle stängas. Trots att SVK fattade detta beslut 1948 kom det ändå att dröja fram till 1971 innan stamböckerna stängdes mellan de två raserna hos Svenska kennelklubben och många och hårda strider i denna fråga kom däremellan att uppstå mellan de två organisationerna.

När det gäller strävhårets utvecklingshistoria i Sverige så skiljer sig denna i viss mån från korthårets. I de första stamböckerna inom SKK, 1893, 1895 samt 1898, så fanns ingen tydlig rasindelning av strävhåriga så kallade hönsehundar och avelssammanblandningar gjordes oftast mellan de fyra grundraserna till det som i dag är den moderna strävhåriga vorstehn i Sverige. När det gällde den strävhåriga tyska vorstehn så uppstod en hel del strider kring huruvida de olika strävhårsslagen ursprungligen var avarter av tysk korthårig vorsteh, om de skulle härstamma från strävhåriga jakthundar som funnits i Tyskland eller om det var en korsning mellan italiensk spinone och tyskt korthår.

1936 indelade SKK i sin stambok tysk strävhårig vorsteh i fyra separata raser. griffon korthals, deutsch drahthaar, deutsch stichelhaar och pudelpointer. För att bättre kunna beskriva strävhårets utvecklingshistoria inom SVK är det av betydelse att även beskriva de olika raserna uppkomst i hemlandet Tyskland.

Den strävhåriga vorstehns ursprung

Den ras som vi i dag känner som strävhårig vorsteh består i princip av fyra olika parallella raser som uppstod ungefär samtidigt i Tyskland i den senare delen av 1800-talet. Arbetet drevs av eldsjälars försök att konstruera en strävhårig, allsidig jakthund utifrån den jakt som bedrevs i Tyskland vid denna tid. De raser som uppstod genom detta arbete var griffon korthals, pudelpointern, deutsch stichelhaar och deutsch drahthaar





Tyska jägare på slutet av 1800-talet.



E.K Korthals tillsammans med några av sina Griffoner. För att det skulle vara en "äkte" Griffon korthals så måste någon av de sju hundarna som utgjorde grunden för rasen ingå i stamtavlan. De sju hundarna var Janus, Hector, Banco, Satan, Mouche, Junon och Donna.



Som ras blev inte Pudelpointern riktigt etablerad i samband med strävharens intåg i början av 1900-talet i Sverige. Enligt SKK:s statistik finns ingen pudelpointer registrerad i Sverige 2017. Senaste var 2003 då det fanns 8 stycken. Hunden på bilden är Diehls Bob.

Griffon korthals är en ras där ursprunget kan anses tämligen dunklet, men förmodas gå tillbaka ända till medeltiden då mer eller mindre långhåriga pudelartade hundar i Frankrike, Tyskland, Böhmen och Ungern användes till jakt under olika namn som vattenhundar, jaktpudlar och vattenpudlar. Ofta korsades dessa hundar med korthåriga fågelhundar varvid den strävåriga hönshunden uppstod. Dessa hundar skiljde sig såväl till färg som till storlek. Under 1600-talet påbörjades en mer planmässig avel på dessa hundar och den franska griffonen uppstod. Den dåtida franska griffonen finns inte längre som egen ras.

I början av 1870-talet började en holländare E. K Korthals en planmässig avel för att arbeta fram en enhetlig typ av strävår. Korthals började sin avelsverksamhet med sju hundar som härstammade från Tyskland, Frankrike och Holland och som i typen var likartade strävår. Efter ett tolvårigt oförtröttligt och planmässigt arbete lyckades Korthals skapa en enhetlig stam som bildar urtypen till den nuvarande griffon korthals. Efter Korthals död 1894 fortsatte avelsarbetet av baron vom Gingins i Unterau och han använde de tolv bästa hundarna som uppvisade såväl ädelhet som bästa möjliga bruksenskaper.

Denna griffon som sedan kom att kallas tysk griffon härstammade från såväl tyska som franska hundar. Korthals ansåg att rasen var fransk vilket även blev anledningen till en splittring mellan dessa två avelsriktningar. För att tillvarata rasens angelägenheter bildade han 1888 en Griffon-Club, Fachschaft für Griffon im R. D. H.

När det gällde den tyska griffonen ansågs i Tyskland att denna ras skulle gå under benämningen deutsch stichelhaar i stället. Av rent patriotiska grunder blev det därför en splittring i strävårsläget. Efter det att griffonklubben bildats tillkom även 1896 ett bildande av Klub Stichelhaar som sedan fick namnet Deutsch Stichelhaarklub. Många framstående tyska kynologer var starkt emot denna uppdelning, då båda klubbarna till att börja med starkt bekämpade varandra. Stichelhaars ursprung är analogt med griffonens. De har uppstått genom korsning av korthårig fågelhund med pudelartade hundar. Egentligen var det inledningsvis en fråga om olika namn på ungefär samma hund. Båda "raserna" fick fritt korsas med varandra, även sedan de två olika klubbarna bildats och ända fram till 1922.

Det arbete som i slutet av 1800-talet nedlagts av strävårsuppfödarna hade medfört stora förbättringar i hundarnas exteriör och typ. Däremot hade de ökade kraven på bruksduglighet, som bland annat önskades utifrån förbättrade skjutvapen, inte blivit lika väl tillgodosedda. En person som ansåg att något måste göras och även var mannen som gjorde det, var den store förkämpan för den mångsidiga användbara brukshunden, Freiherr von Zedlitz Neukirch eller Hegewald som han mer är känd som i strävårssammanhang. Liksom griffon och stichelhaar genom århundranden uppstått vid korsning mellan korthåriga fågelhundar, i vilka pointer mer eller mindre ingick, med pudelartade hundar, ansåg Hegewald, att man nu genom korsning mellan goda företräddare för dessa slag av hundar snabbt kunde få fram den verkliga brukshunden. Genom parning mellan den engelska pointern och den strävåriga jaktpudeln sökte man föräna pointerns fina näsa, jaktlust och snabbhet med jaktpudelns klokhet, dressyrbarhet, spåranlag, skärpa och vattenpassion i en hund med strävt hårlag, med en färg som inte bryter av mot terrängen och i övrigt av pointerns typ. På så sätt uppstod det tredje slaget

av strävhåriga vorstehhundar, pudelpointer.

Denna hund väckte stor förbittring hos de två förstnämnda klubbarna för strävhaar, men på grund av sina framstående bruksegenskaper vann den också många anhängare. Hegewald bildade år 1897 "Verein der Pudelpointer-Züchter" och upprättade en egen stambok för rasen. För att pudelpointer skulle få stamboksföras fodrades kvalificerat pris på jaktprov eller också att jaktegenskaperna prövades inför en särskild kommitté. I rasstandarden kunde särskilt beaktas att pudelpointer skulle ha gula eller gulbruna ögon med ett rovfågelsaktigt uttryck.

Dessa tre klubbar kallade sig renavelssklubbar till skillnad från den fjärde klubben som senare kom att bildas, Deutsch Drahthaar. Denna hund kan sägas ha vuxit fram ur Pudelpointerklubbens strävanden, vilket gick ut på att skapa en allsidig brukshund med det idealiska hårlaget genom korsning av pudel och pointer. Framgången blev inte som man önskade när det gällde hårlaget. Pointerns fina mjuka hår i förening med pudelns långa "zottenhaar" gav inte den önskade pälsen som skulle fungera skyddande i alla terrängtyper. De fall då resultatet blev som bäst var då de i stället använde det tyska kortåret med sitt grövre och hårdare hår i stället för pointerns mjuka. En del kynologer och uppfödare ansåg då att den mångsidiga, korthåriga brukshunden med gott fältharbete var lämpligare för inkorsning än pointern. Även Hegewald kom att ansluta sig till denna tanke vilket innebar en brytning mellan honom och Pudelpointerklubben.



Stinta, Deutsch Stichelhaar, född i börja av 1920-talet och efter två tidiga och för rasen viktiga strävhaar, Viggo och Senta. Stinta var bland annat mamma till Arthur Stjernholms Jutta.



En tidig rastyspiskt exemplar av det "nya" strävåret, Deutsch Drahthaar, som var resultatet av Hegewalds brytning med Pudelpointerklubben. Donner von Hegewald.

Som nu redovisats har de ovanstående strävhaarsslagen samma ursprung. Griffon och stichelhaar spaltades upp i två ur en gemensam form på grund av nationella, ekonomiska och personliga motiv. Pudelpointern uppstod på kort tid på analogt sätt och dess stora överensstämmelse med de båda andra bekräftar det gemensamma ursprunget. I alla tre raserna ingår korthår och pointer. Av den anledningen ansåg den sammanslutning som bildades år 1902, "Verein Deutsch Drahthaar", att de tyska vorstehhundarna med längre strävt- eller kortare strävt hårlag som en ras. På så sätt kunde man redan från början av aveln, på grund av den bredare basen, uppnå ett bättre resultat för deutsch drahthaar än om man skulle ha delat rasen i små underavdelningar utifrån bland annat hårlaget.

Fortfarande var det möjligt att avla mellan de olika strävhaarsslagen, men det var av stor betydelse att man höll sig till de bästa brukshundarna så att verklig prestationsavel skulle bedrivas. För de korthåriga varianterna var det endast tillåtet att använda till avel de korthår som fanns registrerade i "Deutsch Gebrauchshunde-Stammbuch", D.G.St.B. Denna stambok gavs ut av Förbundet för prövning av brukshundar till jakt, alltså en i förhållande till de olika raserna neutral sammanslutning. I denna stambok uppges alla hundar som deltagit på Verb. Gebr. Suche och erhållit minst ett tredje pris finnas med. Då de tyska uppfödarna och jägarna fäste särskilt stor vikt vid antalet i D.S.St.B upptagna hundar i stamtavlan var detta en eftersökt utmärkelse.



W. Zirkenbach var ledande i arbetet med att etablera vorstehraserna i Sverige och då i första hand strävåret. Zirkenbach var även Hedersledamot i SVK.

Strävårig vorsteh i Sverige

Strävårets utvecklingshistoria i vårt land skiljer sig i viss mån från korthåret. I SVK:s meddelande II, som utkom 1934, hade man under de år sedan starten 1917 arbetat målmedvetet med att förbättra rasstandarden för såväl korthår som strävår. I denna rasbeskrivning standardiserades även hårlaget vilket inte vid sekelskiftets början kvalificerade en strävårigs hunds vara eller inte vara i stamboken.

De så kallade strävåriga "hönshundar" som fanns i Sverige kring sekelskiftet nyttjades i första hand som en slags retriever på de större godsen och då speciellt i samband med vattenapportering. Man fordrade inte, och kunde heller inte vänta sig, att dessa hundar skulle uppvisa sök och snabbhet, utan dåtidens strävår presterade mer ett lunskande trav.

Den som först systematiskt introducerade det tyska strävåret var den tyskfödde ingenjören W. Zirkenbach från Gusum. Zirkenbach var kunnig kring de tyska uppfödarnas utvecklingsarbete och välbekant med alla goda tyska stammar. Med en glödande energi besatt han en stor förmåga att även intressera dåtidens "sportjägare" för en apportering stående fågelhund med bra bruksegenskaper. Från 1903 importerade han den ena efter andra goda tiken till Sverige. En del av tikarna behöll han medan andra tikar som han importerade utplacerades hos andra intresserade av rasen. De tikar som inte var betäckta i samband med importen sände han tillbaka till Tyskland för parning.

I samband med SVK:s bildande 1917 blev det ett mer ordnat avelsarbete och fler hundar importerades. Genombrottet på prov för det tyska strävåret skedde 1929 då strävåren verkligen kunde ta upp striden om platsen som bästa fågelhund på proven. Vid provet, detta i år i Eslöv, glänste strävåret Gajo som bästa hund, där både mormorsmor och farfars farmor var rena korthår.



Två tikar som var uppfödda i kennel Gusum, t v Telly Gusum och t h Lady Gusum.

Ett annat strävhaar, Ruff, deltog 1929 med den äran och från och med den tiden uppträdde strävhaaren på bredare front och i högre klass på bruksproven.

Som tidigare beskrivits var de första strävhaaren i Sverige för långsamma och inga fälthundar. De svenska stickelhårsentusiasterna insåg snart att hunden måste bli en bättre fälthund för att den skulle nå någon framgång i vårt land. Av den anledningen importerades hundarna Ess- och Rolf Nordschleswig vars insatser i avelsarbetet ledde till bättre och rörligare hundar.



Två betydelsefulla strävhaarimporter var tiken Wespe von der Fuchsburg och hanhunden Wodan von der Elisabethöhe.

På drahthaarssidan var det tack vare de utmärkta importerna Wespe von der Fuchsburg, som kom att bli kennel Sifsjös stamtik, tillsammans med Harras v. Saarfrost, Alco v. Saarfrost, Arco Auenheim och Wodan von der Elisabethöhe samt parningar i Tyskland med Blücher von Gegersheim och Donner von Hegewald som gjorde den goda uppbyggnaden av den svenska drahthaarstammen.

Övertullförvaltare Erik Dahlqvist var den som via sin kennel Sifsjö, oförtrutet arbetade vidare med att förbättra strävhaarhundarna genom nya import och målmedvetet avelsarbete. Det var från kennel Sifsjö som stamtiken Sifsjö Frigga inköptes av jaktvårdskonsulent Folke André och som utgjorde grunden för Lillsvans kennel. Sifsjö-Frigga var en dotterdotter till Wespe v d Fuchsburg och Blüscher v Gegersheim. Lillsvans kennel var väl representerad på dåtidens bruksprov. Lillsvan B Varg kom att användas flitigt i aveln och en av sönerna, Scott, kom tillsammans med den norska tiken Saivo Faudi att lämna Rapp eller Hojt som han kallades, vilken ägdes av jägmästare Åke Sjöström.



Erik Dahlqvist kom att betyda mycket för strävhaarens utveckling genom ett målmedvetet avelsarbete.

Några andra framgångsrika kennlar som bör omnämnas var kennlarna Öljaren och Bolundens. Nils Lundqvist Öljaren Peik blev far till Rossy som tillsammans med hundens Korsögaards Janus kom att lämna de framgångsrika syskonen Justus, Kul och Lana. Den sistnämnda Lana var den tik som sedan kom att bli Jan Börjes stamtik i kennel Bolundens

**Noterbart är kenneln*

Pöttmes är en tysk korthårig vorstehkennel som startade redan 1903 och 2017, 114 år senare, fortfarande bedriver korthårsuppfödning.

Arthur Stjernholm

Även om de flesta strävårsimporterna hamnade i den södra delen av vårt land importerades även strävår till Lappland genom komminister Arthur Stjernholm. 1924 importerade han från Tyskland tiken Bürgl-Nordschleswig och han reste även till Tyskland för att para tiken Jutta som var född 1924. Jutta var en dotterdotter ur en kombination mellan Viggo och Senta, där såväl Viggo som Senta kom att utgöra ett viktigt grundmaterial i den tidiga svenska strävårsaveln. Juttas mor var Stinta och som far hade Jutta en till Sverige importerad korthårshane vid namn Plek III, Eichsfelt Pöttmes*

T v Arthurs import från Tyskland Bürgl-Nordschleswig vid prästgården i Dikanäs. Th Jutta efter Stinta och en korthårig vorstehhane som var importerad till Sverige.



Arthur Stjernholm innehavare av kennel Viddernas vid hemmet i Dikanäs.

Här kan det vara på sin plats att reflektera över Arthur Stjernholms vedermödor att i Lappland och i Dikanäs, där han var verksam som pastor, bedriva avel med strävår vorsteh redan från mitten av 1920-talet. Arthur Stjernholm deltog både på utställningar och jaktprov i de mellersta och södra delarna av vårt avlånga land i syfte att meritiera sina hundar. När någon av kennelns tikar skulle paras så var det långa avstånd för att kunna använda en intressant hanhund. I ett sådant perspektiv inser man vilket starkt engagemang och stor drivkraft han hade för att etablera rasen även i de norra delarna av Sverige. Då i mitten av 1920-talet fanns ingen bilväg mellan Dikanäs och Vilhelmina, ett avstånd på tio mil, vilket innebar att Dikanäs på den tiden låg i väglöst land. För att förflytta sig från Dikanäs till Vilhelmina var det båt på sommaren och skidor eller till fots på vintern. Från Vilhelmina åkte man tåg. Arthur Stjernholm, som var uppvuxen i Motala och sedan utbildade sig till präst, tog tjänst som pastor i Dikanäs där han bosatte sig med sin hustru Edith. Ett brinnande intresse för naturen, jakt och inte minst jakt-hundar var orsaken till att bosätta sig så avlägset. Man kan ana att hans strävår på den tiden användes flitigt både på ripa och på skogsfågel, men meriterades på fält i södra Sverige. Arthurs kennel Viddernas var ett synnerligen passande kennelnamn och kenneln, som även var uppfödare till hamiltonstövare, hade sin sista strävåriga vorstehkull 1949, men då var familjen bosatt i Sundsvall. Kennel Vidderna finns än i dag som vilande kennelnamn och har ärvts i rakt nedstigande led till Arthurs barnbarnsbarn

som varit ägare till strävhaarig vorsteh och en dag hoppas få möjlighet att återigen äga en strävhaarstik som skulle kunna bära kennelnamnet Viddernas vidare.

Parningar mellan strävhaarig vorsteh och korthaarig vorsteh.

Målet för SVK var att det inte skulle ske en omfattande avel mellan de olika raserna strävhaarig vorsteh och korthaarig vorsteh. Redan inledningsvis arbetades för en rasåtskillnad och SVK arbetade oförtrutet med att få Svenska kennelklubben att ta beslut om stängda stamböcker. I början av 1970-talet stängde slutligen SKK stamböckerna och därmed var korthaarig och strävhaarig vorsteh två helt skilda raser. Redan i Meddelande nr I från SVK, som utkom 1923, poängterades att korthaarig vorsteh och strävhaarig vorsteh var två skilda raser och att raserna av den anledningen inte skulle korsas. I nästa, Meddelande nr II från 1934, uppmanade dåvarande sekreterare Eskil E. Bärnin de uppfödare som utan motiv korsade de bägge raserna, att man omöjliggjorde att konsolidera respektive rasers säregenskaper inom ramen för det strategiska avelsarbetet som då skedde inom SVK.

Ända fram till slutet av 1960-talet, och alldeles i början av 1970-talet, genomfördes parningar mellan korthaarig och strävhaarig vorsteh där det framför allt var på strävhaaren som man korsade in korthaar. Det fanns i princip två anledningar till detta och det var bland annat för att man ville ha bättre pälskvalitet då en del strävhaar fortfarande kunde ha lite mjuk och ullig päls, men framför allt för att man ville ha mer fartegenskaper på fältet, vilket korthaaren vid denna tid, uppvisade som en väl ansedd egenskap.

Hämtat ur SVKs meddelande 1934 gällande avelsrådvigning Synpunkter vid val av avelsdjur.

Det för korthaariga strävhaaret få ej paras med liknande, utan bör väljas hund med längre strävhaar.

Para det bästa med det bästa och det lika kroppade med det lika kroppade.

Om ni tvekar i valet av avelshund, rådfråga SVKs sekreterare. Insänd fotografi av hunden samt betr strävhaar bifoga en tofs haar.



Öljaren Gorm har i 11:e och 13:e led korthaar på både fars- och morssidan. Han saknar alla attribut och päls som ett strävhaar ska ha, trots att han är registrerad som strävhaar och med strävhaarsföräldrar. I de fall Gorm skulle bli använd i aveln så skulle med en korthaarstik endast lämna korthaar och med en strävhaarstik skulle "strävhaarsanlagen" komma från tiken. Foto: Carin Byström

I den redovisning som finns kring flest barnbarn av strävhaarshannar finns det tre individer, Lillsvan Doj med söner Lillsvan Frasse och Frej, som samtliga har korthårig vorsteh i sin stamtavla. Lillsvan Doj har korthåret Jarrae som morfar. Utgår man från Dojs sons, Lillsvan Frasse, stamtavla så får han in korthår dels från faderns sida, dels från sin mors sida genom att mormorsfar var Karsebo Ante och han var stamboksförd som korthårig vorsteh med i sin tur ett korthår som far, Hasso. Karsebo Ante parades med sin strävhaariga halvsyster Karsebo Ripa och från den kullen finns två individer registrerade i SKK:s Hunddata, Södergårdens Nita och Södergårdens Polka. Skillnaden är att Södergårdens Nita är registrerad som strävhaarig vorsteh medan kullsystemen Södergårdens Polka är registrerad som korthårig vorsteh. Södergårdens Polka parades med den korthåriga hannen Klyftamons Ripp, som var en son till den framgångsrika korthåriga tiken Ribbi. Ur den parningen föddes fyra avkommor, samtliga registrerade som korthår, och dessa kom sedan i sin tur att användas i aveln.

Avelsarbetet från 1970-talet och framåt

IBAS

1965 var SVK:s medlemsantal 595 medlemmar vilket sedan har varit stadigt ökande fram till 2000-talet. En effekt av att allt fler blev intresserad av de raser som ingick i SVK innebar även det att strävhaarerna, precis som övriga raser, under 1970- och 1980-talet ökade rejält i antalet registrerade hundar hos SKK. I och med att så få importör gjordes under denna tid då gränserna mer eller mindre var stängda på grund av rabiesproblematiken i övriga Europa, så var det inte annat än med Norge man kunde ha ett avelsut-

Till Tyskland reste de flesta strävhaaruppödnarna från Sverige i början av rasens etablering. En hanhund flera parade med var bland annat Blücher von Gegersheim. Kennel Lillsvan tikstam bygger på denna hanhund.



byte. Det resulterade i en allt för snäv avelsbas och några avelshundar kom enligt Folke André, i Svensk Vorsteh nr 6 1980, att användas överdrivet mycket. Samtidigt var den inhemska strävårsstammen mer eller mindre släkt med varandra och det innebar att man även uppmärksammade problemen med att antalet fall av HD ökade bland strävår. Trots att man ändå ansåg sig ha bra strävårig vorsteh i Sverige fanns en oro för en stagnation i aveln och gruppen IBAS kom att bildas i slutet av 1980.

IBAS stod för "Initiativgruppen Breddad Avelsbas" och bestod av bland annat Härje Thunholm, Folke André och Jan Börje. Tanken var att importera fryst sperma från hanhundar i Tyskland och ett omfattande urvalsarbete påbörjades. Man utgick från den tyska strävårsklubbens avelsbok som omfattade cirka 30 000 hundar och när alla kriterier var uppfylla från IBAS-gruppen återstod 35 hanhundar vilka alla var goda kandidater. Tanken var att tillsammans med det tyska avelsrådet gallra ut ytterligare hundar så att endast tio donatorer återstod för att utgöra spermabank för lämpliga svenska tikar. Kostnaderna för IBAS-gruppens arbete och de kostnader som skulle uppstå med nerfrysning och förvaring av den frysta sperman skulle täckas genom att intresserade strävårsvänner skulle teckna ideella andelar för 50 kronor styck. Genom detta andelsbevis hade man förtur när det gällde val av tikar som skulle få förtur till den frysta sperman eller för köp av eventuellt resulterade valpar. Efter att ha genomfört insamlandet av sperman i Tyskland och man återvänt med frysbehållaren till Sverige för förvaring drabbades alla stora intentioner av ett rejält bakslag. Alla planer blev omkullkastade på nytt blod genom insemination. Vid förvaringen sprack frysbehållaren och den insamlade sperman blev helt förstörd. Efter denna motgång gjordes inga fler gemensamma försök för att uppnå en fryst spermabank för strävårig vorsteh.

Kennelverksamhet då och nu

Mellan 1917 fram till 1965 hade det funnits 94 olika kennlar inom SVK:s två ursprungliga raser korthårig vorsteh och strävårig vorsteh. Av dessa var 36 strävåriga kennlar och elva av dessa kennlar bedrev även avelsverksamhet med korthårig vorsteh. Successivt ökade intresset för strävårig vorsteh och snart var det fler strävår än korthår som registrerades. Det innebar även att antalet kennlar ökade. Från början av 1990-talet och fram till 2016 fanns det 178 strävårskennlar som hade minst en kull registrerade hos SKK.

En av de kennlar som funnits med i princip hela tiden under SVK:s 100-åriga historia är Kennel Lillsvan som inledningsvis drevs av Folke André, men som senare togs över av sonen Joel André. Kenneln har varit den strävåriga vorstehhunden trogen under alla dessa år och även kommit att ha stor betydelse för rasens utveckling i Sverige genom de importörer som framför allt Folke gjorde på sin tid, både vad gäller hanar och tikar från framför allt Tyskland.

Ytterligare två kennlar har funnits med sedan mitten av 1960-talet fram till 2000-talet och det är Kennel Hojt som drevs av Åke och Pirkko Sjöström samt Kennel Ripmarken som i dag framför allt har sin huvudsakliga avelsverksamhet kring korthårig vorsteh, men som under många år varit aktiva även som strävårsuppfödare. Kenneln startades av Barbro och Kurt Lindström och i dag är det sonen Tommy Lindström som tagit över verksamheten från sina föräldrar.



Tillverkade i Tyskland och uppfödda i Sverige hos kennel Sifsjö i slutet av 1920-talet. Blücher von Gegersheim och Sifsjö Torri var föräldrarna.



Kennelverksamhet kan innebära att någon valp behöver tilläggsmatas, då som nu. Sifsjö kennel på 1930-talet.

Strävhårens utveckling mellan 2006 och 2016

Totalt registrerades 2 339 strävhår i SKK under den senaste tioårsperioden. Av dessa var 187 importter. De flesta valpar var registrerade av uppfödare med kennelnamn och under denna period fanns det 101 kennlar som registrerade någon eller några kullar. Av de tre kennlar som hade flest antalet kullar under denna period var det Sub Terram som hade 16 kullar med 14 utlandsregistrerade hanar och två svenskfödda från egen kennel.

Pimens Anja. Foto: Richard Persson



Quanta vom Isendorf var svensk-, finsk- och internationell utställningschampion och fick SKK:s bruksavelspris 2001. Foto: Per Undén

Pimen's hade tolv kullar fördelade på tio utlandsregistrerade och även Pimen's med två hanar från egen kennel som fäder till dessa två kullar. Vretstugan hade elva kullar.

Under samma tidsperiod föddes 31 kullar utan att de ingick under något kennelnamn och av dessa kullar var det i första hand bara svenskregistrerade hanhundar som användes, totalt 28. Övriga tre var efter utländska hanar.

Under de senaste 30 åren i SVK:s historia har totalt antal svenskregistrerade strävhårsvalpar varit 7 047 enligt SKK:s registreringsstatistik från 1990 och den statistik avelsrådet redovisade i årsböckerna mellan 1987 till 1989. Antalet kullar under denna 30-års period är 954 vilket innebär ett medeltal på 7,3 valpar i varje kull. Under samma tidsperiod har det importerats lite drygt 300 hundar från andra länder, främst då från Danmark och Tyskland, men även en del från våra övriga nordiska grannländer Finland och Norge. Det har även importerats strävhår från Kroatien, Slovakien, USA, England, Österrike och Grekland.

Av de importter som under de senaste 30 åren har haft stor betydelse för aveln i Sverige, gällande antalet barnbarn, är det Alex vom Wittland, Pattie vom Rauhaar, Gylvellunds Terve, Klokkemarkens Arilla, Astrix, Quanta vom Isendorf samt Ria III vom Richthof.

Flest barnbarn

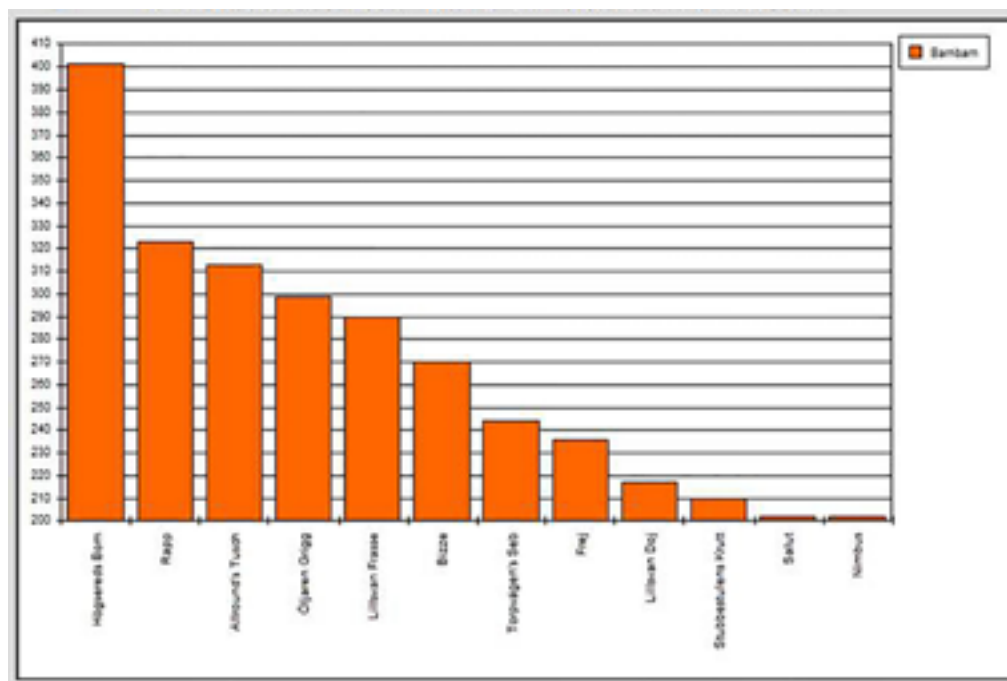
Antalet kennlar ökade och flera av de hundar som föddes i början av 1970-talet och även under 1980-talet finns bland de avelshundar som fortfarande påverkar rasen genom sina barnbarn, både som mor- och farföräldrar. På hanhundssidan är det Högsereds Bom som har flest barnbarn och på tidsidan Cassandra.

Högsereds Bom var en avkomma efter Åke Sjöströms Rapp (Hojt) och Högsereds Pella, uppfödd av godsägaren Bertil von Segebaden. Högsereds Bom var en stor stjärna på 1960-talet och som på sin tid anlitas mycket som avelshund i såväl Sverige som i Danmark. Högsereds Bom är en av de hittills högst meriterade stående fågelhundarna i Skandinavien med sitt internationella dubbelchampionat både som jaktchampion och



T v Högsåkers Bom som erhöill SKK:s bruksavelspris 1972, foto Åke Sjöström, samt Cassandra, foto: Anders Landin t h, är de två hundarna som 2016 har flest barnbarn i Sverige. Cassandra erhöill även SKK:s bruksavelspris 1997.

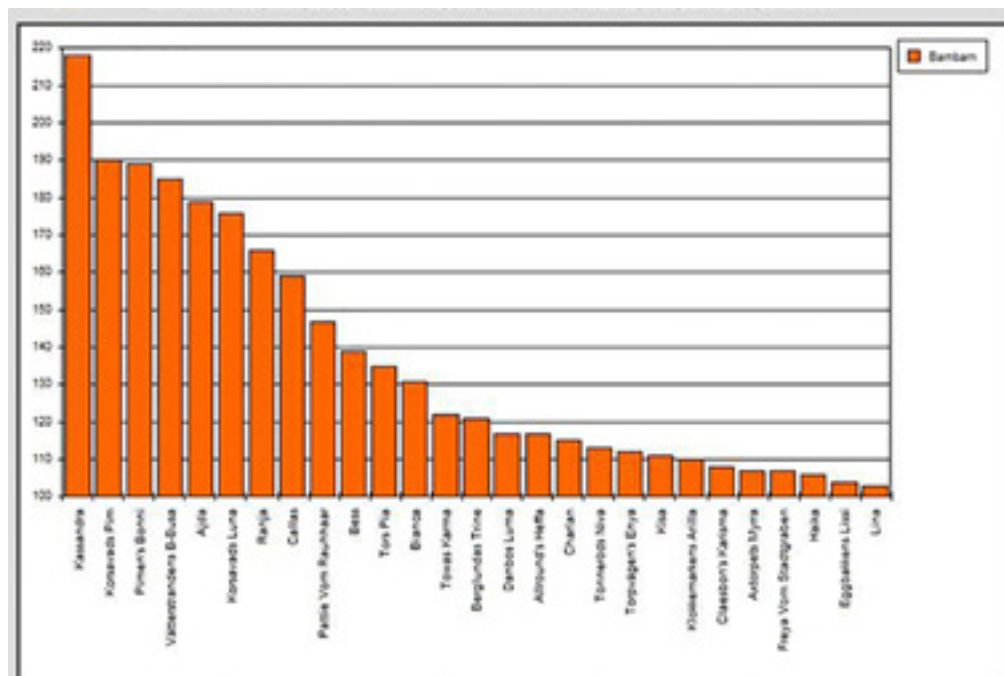
som utställningschampion. Bom är även svensk och dansk jaktchampion samt nordisk utställningschampion. Högsåkers Bom tog nio elitettor i följd på den tiden elitklass endast förekom vid riksprovet som helt prov. Då ingick även blodspår. De nästföljande hanhundarna med flest barnbarn är Rapp samt Allround's Tusch, Ölaren Grigg och Lillsvan Frej.



Diagrammen visar vilka hanhundar och tikar som har flest barnbarn.

Kassandra var född 1992 efter Korsavads Paavo och Skogs Karmen. Kassandra är både utställnings- och jaktchampion och den som Anders Landin har som stamtik i sin kennel Landinarnas. Kassandra lämnade bland annat tre riksprovsvinnare, sju jaktchampions och fem utställningschampions.

Övriga tikar som ligger i topp när det gäller flest barnbarn är det Korsavads Pim, Pimens Bonnie, Vätterstrandens B-Busa samt Ajda.



Provresultat utifrån Lathunden – Kenneth Sundvall

För att få en uppfattning hur och om frekvensen starter och betygsfördelning förändrats över tid för strävhairig vorsteh under åren 1991 till och med 2015, har en sammanställning gjorts under denna period med data hämtade i databasprogrammet Lathunden. Undersökningen visas i femårsperioder och det bör beaktas att resultaten även påverkas av respektive års förutsättningar ute i provmarkerna.

Totalt omfattar undersökningen 12 898 starter på fält och odelade prov i samtliga klasser. Det går endast med svårighet att se hur många hundar ur varje årskull som startat på fält respektive odelade prov, eftersom reglerna har ändrats under de gångna 25 åren samt att en del av unghundarna startar under två år. Det är ju dessutom en förskjutning mellan födelseår och start i unghundsklass.

Bland individerna finns medtagit utländska hundar då det inte kan urskiljas vilka som var svenskägda. Även här har reglerna för detta ändrats, men de är så pass få att det endast påverkar marginellt under en femårsperiod.

Nedan en tabell över antal betyg utdelade under femårsperioder.

Unghundsklass, ukl

Betyg	År	91-95	96-00	01-05	06-10	11-15
4-6		95	98	124	125	101
7		36	74	78	96	70
8-10		46	56	63	63	84

Antalet starter i unghundsklass ökade omkring 40 procent under perioden 1996-2010, men har sedan fallit tillbaka cirka 20 procent den senaste femårsperioden.

Andelen högre betyg, 7 respektive 8-10, har ökat för varje femårsperiod och är de senaste 15 åren nästan dubblad jämfört med 1990-talet.

Hundar som inte blir godkända respektive inte kommer för fågel går upp och ner med cirka 30 procent varje femårsperiod, men kan betraktas som ganska konstant under alla år. Då det är en förskjutning mellan födelseår och provår kan man inte exakt se hur stor andel av födda hundar som startar på prov. Men en grov uppskattning visar att andelen startande unghundar under tidigt 1990-tal var cirka 15 procent av populationen och sakta, till år 2015, ha ökat till cirka 20 procent,

Öppen klass, ökl

Betyg	91-95	96-00	01-05	06-10	11-15
4-6	335	399	365	362	304
7	96	130	126	162	165
8-10	37	65	52	44	43

Antalet starter i öppen klass ökade cirka 30 procent efter den första femårsperioden, 1991-1995, men har sedan dämpats för att under åren 2011-2015 vara 20 procent högre.

Andelen betyg 7 har ökat kraftigt med cirka 70 procent från 1991-1995. Betyg 8-10 ökade raskt den andra femårsperioden, men har planat ut och är år 2011-2015 bara 15 procent högre.

Hundar som inte blir godkända respektive inte kommer för fågel ökade från första femårsperioden, men har svängt tillbaka mot "normala" värden.

Under 25 år har endast ett betyg 10 utdelats i öppen klass och det erhöll Leikvin's Dcr Peik i samband med ett prov i Eslöv 1990.

Elitklass, ekl

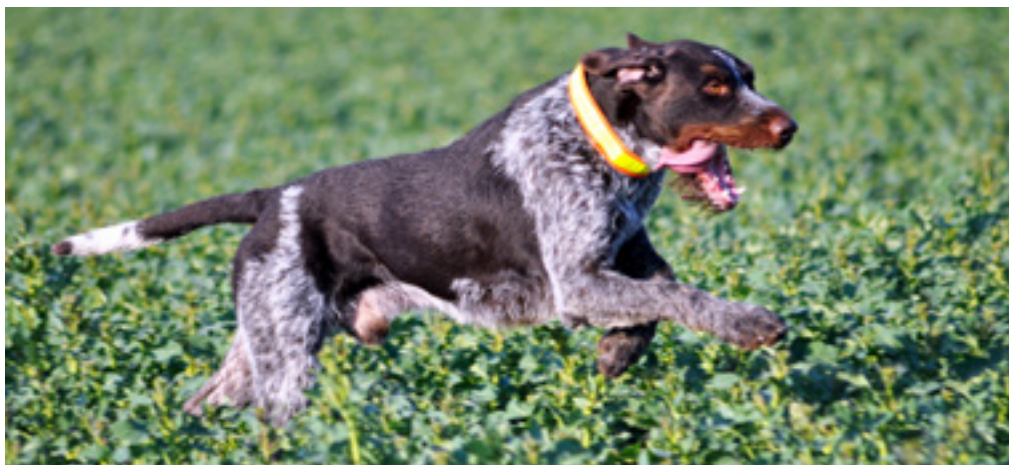
Betyg	91-95	96-00	01-05	06-10	11-15
4-6	200	224	272	187	196
7	85	73	106	110	109
8-10	60	53	69	47	65

Antalet starter i elitklass har inte ökat utan är stabil över hela tidsperioden.

Andelen betyg 7 har ökat med 28 procent, men betygen 8-10 ligger på samma nivå under hela tidsperioden. Hundar som inte blir godkända respektive inte kommer för fågel varierar obetydligt och får anses konstant totalt sett.

Betyget 10 har utdelats vid tre tillfällen under 25 år. Stensäter Circus erhöll det i samband med riksprovet i Mittådalen 1996. Pimen's Emi erhöll 10 på fält vid riksprovet i Sjöarp 1997. Det tredje strävår som lyckats med 10 på fält är Aria på Gotland 2007.

Trollängens Ragnar sträcker ut på de skånska fälten. Foto: Mia Severinsson



Rasstandard

I rasstandarden står det att rasen är en energisk jakthund vars mentalitet ska vara uppmärksam, nervfast, behärskad och harmonisk. Den är inte en utpräglad enmanshund, utan trivs med människor i allmänhet. Den är lättlärd och har stor jaktlust, vilket medför att den kräver god dressyr och ledarskap.

Rovviltskärpa och stor dådkraft (mod) är också önskvärda egenskaper för rasen. Den kräver både fysisk och psykisk stimulans för att må bra. Den är en utpräglad arbetshund som behöver utföra många arbetsuppgifter hela året om. Den trivs inte enbart som sällskapshund. Mankhöjden för hanhund är 61-68 cm, för tik 57-64 cm. Kroppslängd och mankhöjd ska helst vara lika. Kroppslängden får överstiga mankhöjden med upp till tre centimeter. Pälsen ska vara sträv, åtliggande och tät. Täckhåren ska vara två till fyra centimeter långa med tät, vattenavvisande underull.

Svensk utställnings- och jaktchampion Fjällbrisens Bris erhöll 2010 SKK:s bruksavelspris. Äg: Åsa och Ingemar Stöckel. Foto: Ingemar Stöckel



Framtid strävhaarig vorsteh – Saila Soursa

SVK kommer att fortsätta arbetet med att förvalta och utveckla rasen så att den även under de kommande 100 åren skall motsvara det ändamål och rasstandard som en gång i tiden fastställdes i hemlandet. Strävhaarig vorsteh skall fortsätta vara en samhällsduglig jakthund utan aggressivitet och rädslo.

Den ska kunna fortsätta arbeta som stående jakthund, apportera både på land och i vatten samt som eftersökshund för skadat och nedfällt vilt. Rasen är uppskattad av jägare för sin stora arbetslust, vattenpassion och medfödda apporteringsvilja. Rov-viltskärpa och stor dådkraft (mod) är också önskvärda egenskaper från hemlandet och skall inte nedtonas.

Strävhaarig vorsteh skall fortsätta att vara en frisk ras. De flesta dör av ålderdom, olycksfall och tumörsjukdomar i hög ålder. Spondylos, allergier och epilepsi förekommer i viss mån, men är inte ett generellt rasproblem.

HD-statistiken följs regelbundet och önskvärt är att fler hundar skall röntgas för att få ett bättre underlag om hur hälsoprogrammet för bättre HD-nivå har gynnat rasen. Hundar med allvarlig höftledsdysplasi (D och E) förekommer endast i liten mängd. Strävhaarig vorsteh kommer att få beräkningsmodell HD-index, vilket betyder att man tar hänsyn till även släktingars och avkommornas HD-status. Detta kan i förlängningen förändra vår syn på vilka avelsdjur som kan användas i framtiden.

DNA-tester ökar i djurvärlden. För strävhaarig vorsteh har testet för von Willebrands sjukdom fått genomslag då sjukdomen blev aktuell i början av 2000-talet efter några upptäckta fall i Danmark och Europa. Inga sjuka hundar har påträffats i Sverige och de flesta hundar med utländsk bakgrund som använts i avel är testade eller DNA-fria genom fritestade föräldrar. Ett pälsanlagstest har börjats användas bland annat i Tyskland och Finland nyligen. Hur den kan påverka aveln får framtiden utvisa.

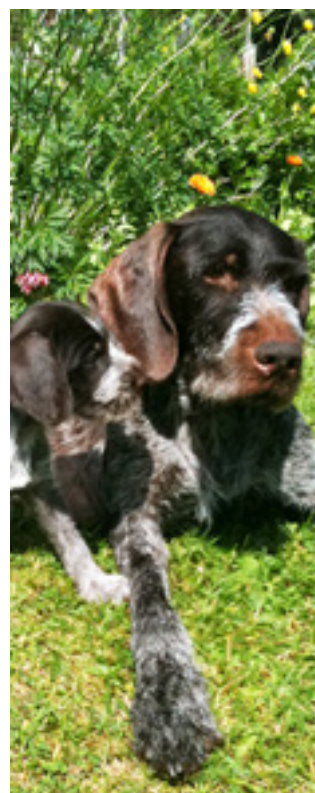
Jaktenskaperna hos strävhaarig vorsteh är högt uppskattade hos jägarna. Vi skall även i framtiden behålla rasens allsidighet utan att styra aveln mot enskilda egenskaper. Farten och vidden har generellt ökat, hög vattenpassion är rasens adelsmärke. Att betona goda ståndanlag och behärskat beteende i olika jaktsituationer är en målsättning för framtiden.

Pälskvalitén

Användningen av flera utländska avelsdjur har ökat färgvariationen i den meningen att svartskimmel har blivit vanligare under de senaste 15-20 åren. Andelen svartskimlade strävhaar bör ligga på högst 10-15 procent av populationen.

Pälskvalitén varierar av genetiska skäl, men är en viktig faktor i hundens användbarhet. Alltför mjuka, långa och ulliga pälsar samt avsaknad av underull och/eller tillräckligt strävt täckhår försämrar hundens förutsättningar för att kunna jaga i alla väder och terrängförhållanden. Rasen skall även i fortsättningen vara känd för sin styrka, smidighet och uthållighet utan att bli för stor och tung eller allt för liten.

Den årliga inavelsökningen följer avelsmålen och önskas ligga under 1,5 procent, gärna lägre. Användningen av utländska avelsdjur ökar genvariationen, men för den svenska populationen är det av vikt att de svenskfödda avkommorna utvärderas och i högre utsträckning används i aveln i framtiden.



2015 erhöll svensk jaktchampion Gro SKK:s bruksavelspris. Äg: Barbro Åkesson. Kennel Stebas.

Några av de hundar som erhållit SKK:s bruksavelspris



1973, SE UCH Diana. Äg: Kurt och Barbro Lindström. Kennel Ripmarkens.



1993, INT NO SE UCH, SE JCH Towas Karma. Äg: Anna Berg. Kennel Skog's.



2003, INT SE UCH SE JCH Salut. Äg: Åke och Pirkko Sjöström. Kennel Hojt.



2003, SE UCH Skogs Aria. Äg: Anna Berg. Kennel Skog's.



2009 NO SE UCH Hökabo's Nellie. Äg: Anette Erlandsson, Matti Palm. Kennel Trollängens.



2012, SE UCH SE JCH Cleo. Äg Sten Rönnerling. Kennel Stenbitens.



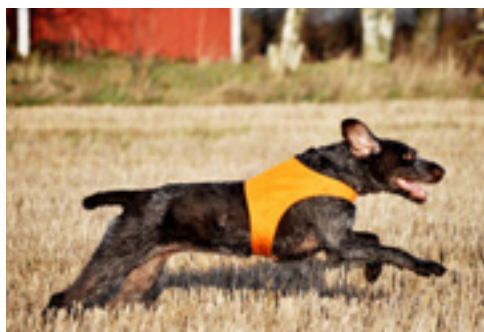
2013, SE JCH Landinarnas Cissi. Äg: Anders Landin. Kennel Landinarnas.



2013, SE JCH Landinarnas Dagny. Äg: Anders Landin. Kennel Landinarnas.



2013, SE UCH SE JCH Tina. Äg Roger Kempainen och Birgitta Johansson. Kennel Stormkullen



2013, INT NORD SE UCH SE JCH Trollängens Geisha. Äg: Anette Erlandsson, Matti Palm. Kennel Trollängens.



2016, SE JCH Pimen's Bonni. Äg: Richard Persson. Kennel Pimens.



2016, SE UCH SE JCH Korsavads Pim. Äg: Richard Persson. Kennel Pimens.



Foto: Owe Fredriksson



Wanda zu den vier Jahreszeiten, en representant för möjligen det sk "bizzara yttre" men ganska snart insåg man i Sverige hur mycket klokskap som den strävåriga vorstehhunden representerar, och tur är väl det, så här 100 år senare.

I början av 1900-talet arbetades det starkt för att öka intresset för våra vorstehraser. I SKK:s tidskrift från 1914 kunde man läsa följande:

"Den stickelhåriga vorstehhunden har fått ett årligen växande antal af gynnare i Sverige, och det är utan tvifvel en ras, som särskildt i vårt skogiga Norrland har framtiden för sig. Det är en hårdig, uthållig och oöm hund, saknande visserligen den stora snabbhet, hvaråt man numera allt vanligare sträfvar, men en säker och pålitlig brukshund, som i skogliga och igenväxta marken blir ägaren till största gagn. Dessutom har han ett lugnt och behagligt väsen, vinner icke strax sympati – särskildt emedan vi ännu äro en smula främmande för hans bizzara yttre – men arbetar sig sakta och säkert upp till att bli omtyckt och afhållen, när man bara blir närmare bekant med honom. Särskilt våra skogsmän i Norrland lämpar sig alldeles förträffligt för dem och Norrland. Vid utställningen i Stockholm den 22-24 maj* mötte nyss ett osedvanligt stort antal af denna ras, en bekant afvelshund torde komma att importeras från Tyskland, och det är endast en tidsfråga, när vi få en specialklubb för rasen här i landet. Intresset finns, likaså äro de pekuniära förutsättningarna betryggande genom en bekant gammal jägars varma nitlskan för rasen."

*1914